

Paweł Franczak¹, Karolina Listwan²

Uniwersytet Jagielloński

¹Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

²Wydział Prawa i Administracji

p.franczak@uj.edu.pl

ROLA BARIER OROGRAFICZNYCH W KSZTAŁTOWANIU PREFERENCJI WYBORCZYCH LUDNOŚCI NA PRZYKŁADZIE PASMA POLIC

The role of orographic barriers in shaping the electoral preferences of the population, for example Polica Range

Słowa kluczowe: Karpaty, pasmo Polic, geografia polityczna, geografia wyborcza, wybory

Key words: Carpathians, Polica Range, political geography, electoral geography, elections

Wprowadzenie

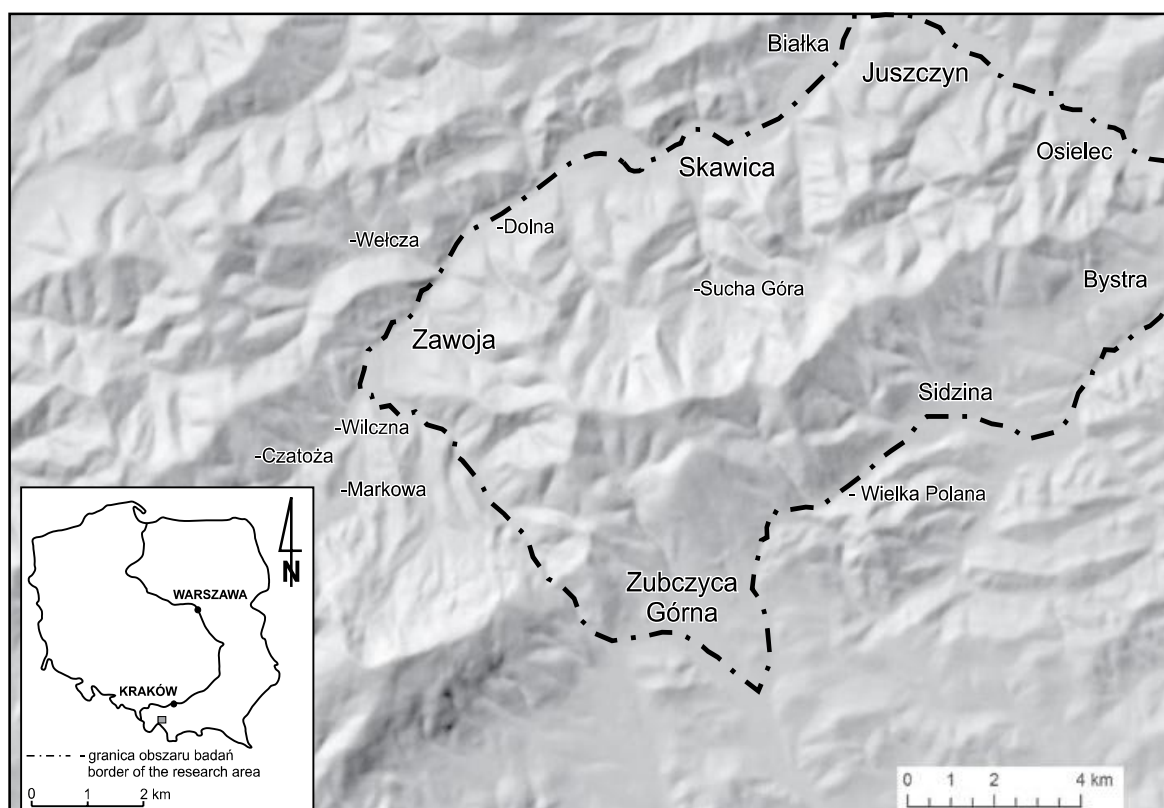
Obszary górskie powszechnie występujące na kuli ziemskiej, w zależności od swoich rozmiarów i charakteru rzeźby w różnym stopniu mogą pełnić funkcję bariery orograficznej. Rozległe łańcuchy górskie, przecinające całe kontynenty często stanowią naturalną granicę dla narodów zamieszkujących po obu ich stronach. Natomiast w nieco mniejszej skali przestrzennej, poszczególne grupy górskie bądź nawet pojedyncze pasma, stanowiły na tyle duże utrudnienie w nawiązywaniu kontaktów międzyludzkich, że wokół nich wyodrębniły się różne grupy etnograficzne. Przykłady takiego zróżnicowania powszechnie występują m.in. w Karpatach, a jedną z tego typu barier orograficznych jest pasmo Polic położone we wschodniej części Beskidu Żywieckiego. Wokół tego jednego z najwyższych pasm górskich w Beskidach doszło do wyodrębnienia się aż trzech grup etnograficznych, które różnią się sposobami gospodarowania.

W konsekwencji wyodrębnienia się na stosunkowo niewielkim terenie – wokół barier orograficznych – odmiennych grup etnograficznych dochodzi do kształtowania się obszarów, w których ludność posiada odmienne poglądy polityczne. Badaniem zróżnicowania przestrzennego oraz przyczyn wykształcenia się tych regionów, zajmuje się geografia wyborcza, będąca subdyscypliną geografii politycznej (Pokrzyw-

nicka 2013). Dyscyplina ta zajmuje się badaniem przestrzennego układu sympatii politycznych poszczególnych grup ludności, a także stara się wyjaśnić te zróżnicowania czynnikami przyrodniczymi, społecznymi, ekonomicznymi, politycznymi oraz kulturowymi (Czerny, Czerny 2006; Pokrzywnicka 2013). W ten sposób próbowano uzyskać odpowiedź na pytanie o kształt zachowań wyborczych ludności zamieszkującej wokół pasma Polic, w tym o ich przestrzenne zróżnicowanie oraz jego przyczyny.

Metody i obszar badań

Pasma Polic położone jest we wschodniej części Beskidu Żywieckiego, rozciąga się na długości 22 km i stanowi przedłużenie masywu Babiej Góry. Z tego też powodu tworzy ono naturalną barierę orograficzną, która przez wieki utrudniała ludziom kontakt, co uniemożliwiało przenikanie się kultur. Charakteryzuje się ono także zróżnicowaną rzeźbą terenu z maksymalnymi deniwelacjami osiagającymi niemal 1000 m, przez co determinuje również użytkowanie ziemi na tym obszarze (ryc.1.; Franczak 2012).

Ryc. 1. Położenie obszaru badań (źródło: opracowanie własne)

Fig. 1. Location of the study area (source: autor's own work)

Do analizy wykorzystane zostały dane dotyczące wyborów parlamentarnych w Polsce w latach: 2001, 2005, 2007 oraz 2011. Daty wyborów wyznaczono w taki sposób, aby zobrazować preferencje wyborcze mieszkańców w pierwszej dekadzie XXI wieku. Wybór wyników z – jak się wydaje – jednolitego okresu, pozwala lepiej poznać preferencje wyborcze danych grup społecznych, a w konsekwencji wskazać występujące pomiędzy nimi różnice.

Analiza wpływu bariery orograficznej na zachowania wyborcze ludności zamieszkującej po przeciwległych jej stronach, została wykonana na przykładzie pasma Polic. Do interpretacji przyjęto wyniki wyborów z obwodów wyborczych znajdujących się we wszystkich miejscowościach położonych wokół głównego grzbietu pasma. Dla trzech ostatnich wyborów odbywających się w latach: 2005, 2007 i 2011, przeanalizowano wyniki z 18 obwodów wyborczych znajdujących się w ośmiu miejscowościach (Białka, Bystra, Juszczyń, Osielec, Sidzina, Skawica, Zawoja i Zubrzyca Górna). Z kolei dla wcześniejszych wyborów – z 2001 roku – wykonano analizę, w której za pole podstawowe przyjęto obszar 5 gmin, w skład których wchodzi w/w miejscowości (Bystra-Sidzina, Jabłonka, Jordanów, Maków Podhalański i Zawoja). Przyjęcie takiego pola podstawowego dla tych wyborów, wynikało z problemów z otrzymaniem wyników cząstkowych dla wszystkich analizowanych miejscowości.

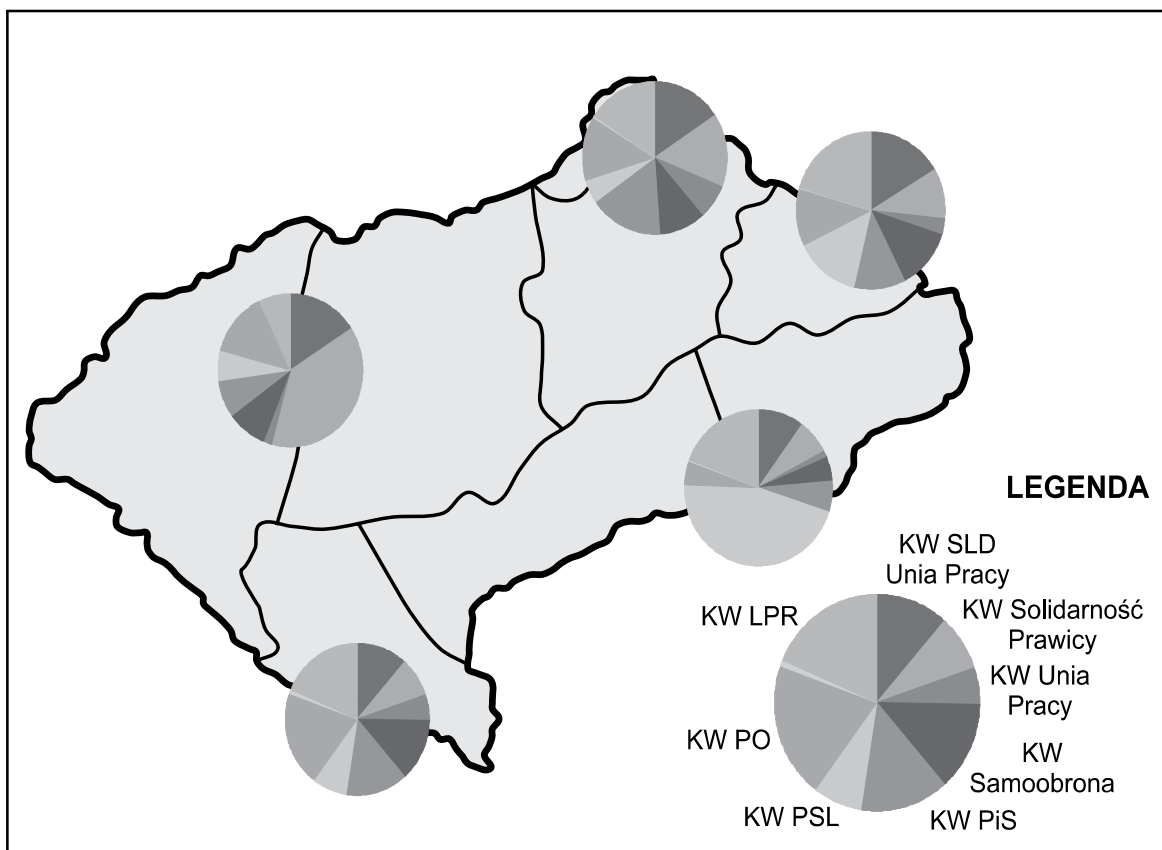
W trakcie prowadzonych badań przeanalizowano mapy wykonane metodą kartodiagramu, prezentujące wyniki wyborów parlamentarnych w poszczególnych miejscowościach. W celu określenia zaangażowania społeczeństwa w aktywne uczestnictwo w wyborach dokonano również analizy różnicowania frekwencji wyborczej. Poszczególne wyniki porównano z wynikami wyborów w okręgach wyborczych (Chrzanów, Nowy Targ), do których należą poszczególne miejscowości oraz z wynikami ogólnokrajowymi.

Charakterystyka różnicowania wyników wyborów

Przeanalizowane wyniki wyborów parlamentarnych, które odbyły się w I dekadzie XXI wieku pokazały, wyraźne różnicowanie wyników w poszczególnych miejscowościach znajdujących się po obu stronach głównego grzbietu pasma Polic.

Pierwsze wybory parlamentarne w XXI wieku, które odbyły się we wrześniu 2001 roku wygrał cieszący się wysokim poparciem (41,0%) Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy. Uzyskał on znaczną przewagę nad kolejnymi ugrupowaniami politycznymi, które w skali kraju osiągnęły znacznie niższe poparcie (*Wizualizacja ...* 2001). Rozpatrując szczegółowo wyniki tych wyborów w skali badanego regionu, zauważa się, że na analizowanym obszarze większym poparciem cieszyły się inne partie. Jednakże w poszczególnych częściach pasma było ono różnicowane. W gminie Zawoja wyraźnie zwyciężył Komitet Wyborczy (KW) Solidarność Prawicy (38,4%), z kolei w gminie Bystra-Sidzina, KW Polskiego Stronnictwa Ludo-

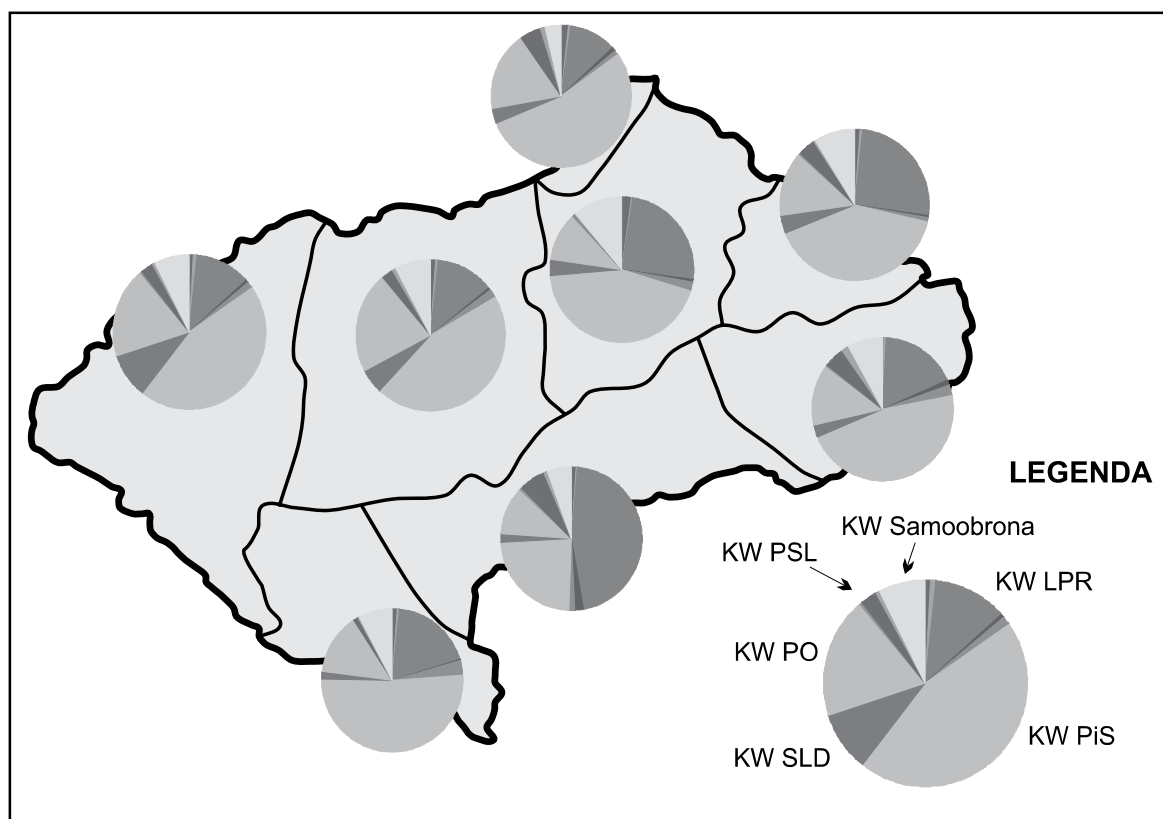
wego (45,7%). Natomiast w pozostałych gminach poszczególne partie, uzyskały |w miarę jednolite poparcie, jednakże w żadnej z nich najwyższego wyniku nie osiągnął, zwycięski w skali kraju, Koalicyjny KW SLD–UP (ryc.2.).

Ryc. 2. Wyniki wyborów parlamentarnych na badanym obszarze w 2001 roku
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych z strony internetowej: Wizualizacja wyników wyborów do Sejmu i Senatu RP 2001 roku, dostęp: 01.11.2013)

Fig. 2. Parliamentary election results in the study area in 2001 (source: autor's own work based on the website: Wizualizacja wyników wyborów do Sejmu i Senatu RP 2001 r.)

Na badanym obszarze znacznie bardziej zbieżne z wynikami krajowymi były rezultaty wyborów parlamentarnych w 2005 roku. Po tych wyborach sytuacja na polskiej scenie politycznej uległa diametralnej zmianie. Zwyciężył KW Prawo i Sprawiedliwość (27,0%), przed KW Platforma Obywatelska RP (24,1%), a sprawujący dotychczas władzę SLD uzyskał zaledwie 11,3% poparcia (Wybory ... 2005). Prawo i Sprawiedliwość odniosło sukces wyborczy także na analizowanym obszarze, uzyskując tam znacznie wyższe poparcie niż w skali całego kraju. Otrzymało największą liczbę głosów (41,1–54,1%) we wszystkich miejscowościach z wyjątkiem Sidziny, gdzie zwyciężył KW Ligi Polskich Rodzin – z poparciem wynoszącym 46,0% głosów (ryc.3.)

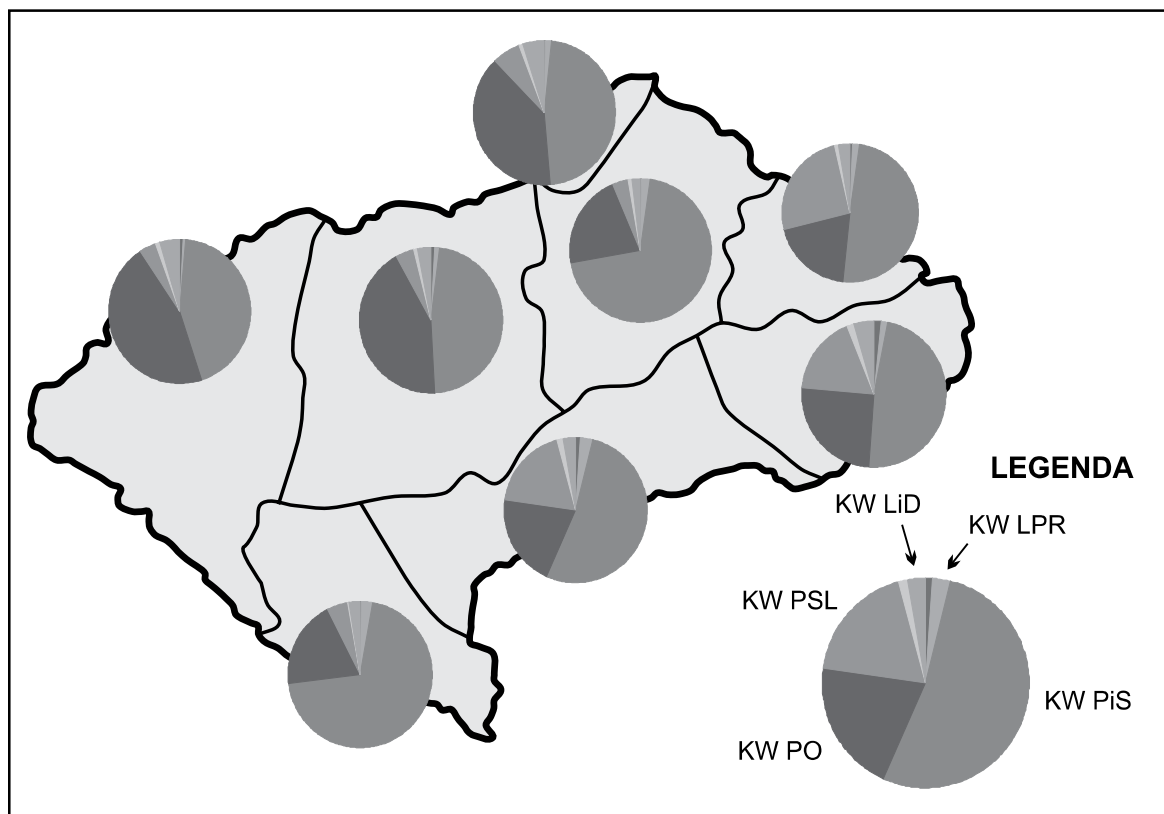

Ryc. 3. Wyniki wyborów parlamentarnych na badanym obszarze w 2005 roku
*(źródło: opracowanie własne na podstawie danych z strony internetowej:
 Wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzane na dzień
 25 września 2005 roku, dostęp: 01.11.2013)*

Fig. 3. Parliamentary election results in the study area in 2005 *(source: autor's own work
 based on the website: Wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzane na
 dzień: 25 września 2005)*

Zupełnie odmienne były wyniki wyborów, które z powodu skrócenia kadencji Sejmu odbyły się już w październiku 2007 roku. Zwyciężyła w nich Platforma Obywatelska, która uzyskała 41,5% głosów. Natomiast ciesząc się nieco mniejszym poparciem Prawo i Sprawiedliwość, otrzymało 32,1% głosów (Wyniki ... 2007). Jednakże partia ta, podobnie jak podczas poprzednich wyborów (w 2005 roku), cieszyła się najwyższym zaufaniem wśród wyborców głosujących na badanym obszarze. Jej przewaga nad drugim w kolejności KW Platformy Obywatelskiej była w poszczególnych miejscowościach zróżnicowana. Jednak we wszystkich okręgach wyborczych, na obie te partie głosy oddała większość osób spośród wszystkich, uczestniczących w wyborach. W miejscowościach znajdujących się w północnej części badanego obszaru obie partie otrzymały niemal taką samą liczbę głosów (po co najmniej 45%). Natomiast w jego południowej części przewaga KW PiS, który otrzymał od 48,1 do 70,5% głosów, była dużo wyraźniejsza. Co ważne w niektórych z tych

miejsowości (Osielec, Bystra, Sidzina) znacznym poparciem cieszył się KW Polskiego Stronnictwa Ludowego, na którego kandydatów swoje głosy oddało od 17,4 do 25,3% wyborców. Takie rozproszenie głosów pomiędzy kandydatów kilku ugrupowań, spowodowało w tych miejscowościach powiększenie przewagi KW PiS nad KW PO (ryc.4.).

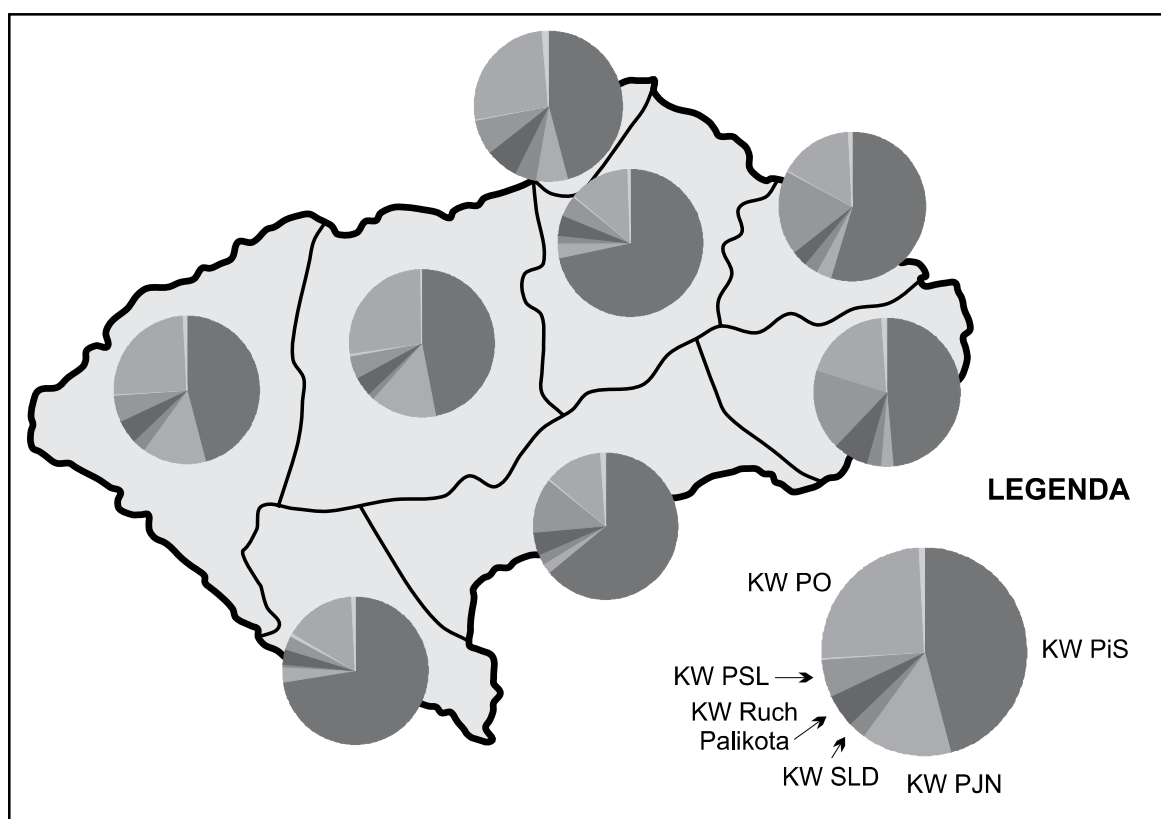

Ryc. 4. Wyniki wyborów parlamentarnych na badanym obszarze w 2007 roku
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych z strony internetowej:
Wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzane na dzień 21 października 2007 roku, dostęp: 01.11.2013.)

Fig. 4. Parliamentary election results in the study area in 2007
(source: autor's own work based on the website: *Wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzane na dzień 21 października 2007*)

Podczas ostatnich wyborów parlamentarnych, które odbyły się w październiku 2011 roku, w porównaniu do poprzednich nie zaobserwowano większych zmian na scenie politycznej. Ponownie największe poparcie w skali kraju uzyskała Platforma Obywatelska, na którą głosowało 39,2% wyborców. Także jej przewaga nad drugim Prawem i Sprawiedliwością nie uległa znaczącej zmianie i utrzymała się na poziomie ok. 10% (*Wybory ... 2011*). Również na badanym obszarze nie zaobserwowano, w porównaniu do poprzednich wyborów, znacznych różnic w rozkładzie głosów na po-

szczególne partie. Podobnie jak podczas wyborów w 2005 i 2007 roku, największą ich liczbę otrzymał KW Prawo i Sprawiedliwość. Na kandydatów tego ugrupowania głosowało od ok. 46% wyborców w miejscowościach północnych, do ok. 72% w południowych. Również analogicznie jak podczas poprzednich wyborów w miejscowościach południowo-wschodnich znaczne poparcie uzyskał KW Polskiego Stronnictwa Ludowego. Natomiast odmiennie przedstawiały się wyniki głosowania na KW Platformy Obywatelskiej w miejscowościach północnych, w których jego kandydaci uzyskali od 24,8 do 26,9% głosów (ryc.5.). Mniejszy udział głosów uzyskanych przez kandydatów tego ugrupowania w stosunku do wyników wyborów z 2007 roku, wynika głównie z oddania zwłaszcza w Skawicy i Zawoi dużej liczby głosów na KW Polska Jest Najważniejsza (PJN).

Ryc. 5. Wyniki wyborów parlamentarnych na badanym obszarze w 2011 roku
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych z strony internetowej:
Wybory 2011 do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, dostęp: 01.11.2013)

Fig. 5. Parliamentary election results in the study area in 2011
(source: autor's own work based on the website: Wybory 2011 do Sejmu i Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej)

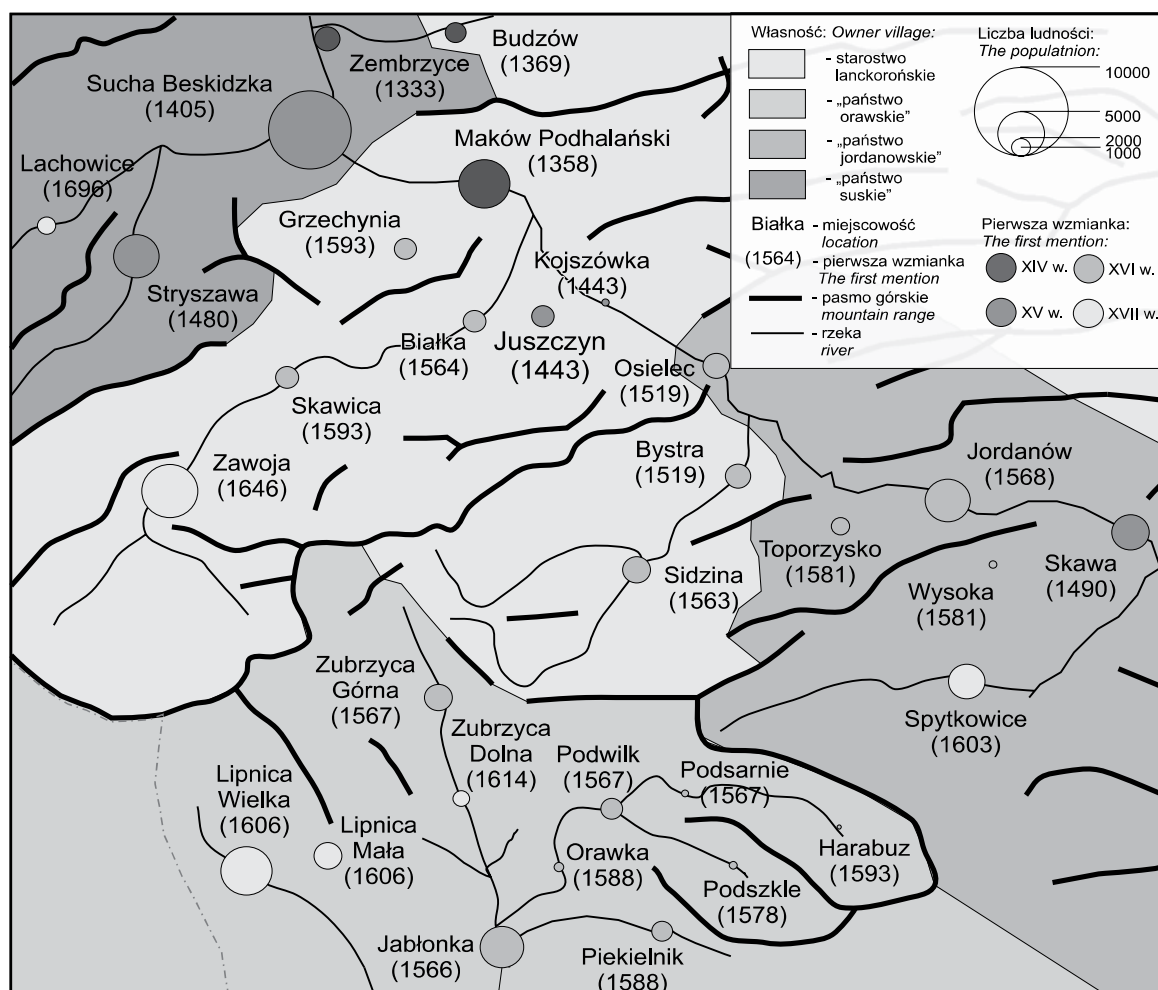
Dyskusja i wnioski

Analiza wyników ostatnich czterech wyborów parlamentarnych, odbywających się w Polsce w pierwszej dekadzie XXI wieku wykazała kilka zależności. Wyniki uzyskane podczas poszczególnych wyborów niemal we wszystkich obwodach wyborczych w granicach pasma Polic, różnią się pomiędzy sobą tylko nieznacznie. W każdym z nich zdecydowana większość wyborców oddawała swoje głosy na partie prawicowe bądź centroprawicowe. Taki rozkład jednak zgodny z ogólną tendencją obserwowaną w miejscowościach byłej Galicji, w których przetrwało silne przywiązanie do tradycyjnych i wartości jako elementu kształtującego życie polityczne. Teren ten nie ulegał bowiem tak silnym wstrząsom historycznym, jakie miały miejsce na pozostałym obszarze kraju. Nie było tu masowych migracji ludności, a jedynie często okresowe emigracje zarobkowe. Przekształcenia społeczne i gospodarcze zachodziły na tym terenie w sposób ewolucyjny. Zachowane zostały także silne więzi rodzinne oraz sąsiedzkie, które są mocno zakorzenione w tradycji chrześcijańskiej. Ponadto tu społeczeństwo było lepiej wykształcone niż w innych zaborach. Splot tych wszystkich czynników sprawił, że tutejsi wyborcy są zdecydowanie bardziej skłonni w wyborach głosować na opcje prawicowe bądź centroprawicowe, niż na inne (Kowalski, 2000). Potwierdzeniem tego poglądu są przede wszystkim wyniki wyborów z 2001 roku, gdy w całym kraju zdecydowane zwycięstwo odniosła lewicowa koalicja SLD–UP, natomiast na badanym obszarze jej kandydaci uzyskali zaledwie 10–15% poparcia (ryc.2.).

Pomimo tak znacznej koncentracji wyników wyborczych wśród jednego typu ugrupowań politycznych, zauważalne jest kształtowanie się wokół pasma Polic czterech regionów, w skład których wchodzi miejscowości o podobnych preferencjach politycznych. Wśród nich głównym różnicującym je kryterium jest udział poparcia dla dwóch największych partii, które w ostatnich latach zdominowały scenę polityczną w Polsce. Jednakże można zaobserwować także inne wyznaczniki pozwalające na zaklasyfikowanie poszczególnych miejscowości do danej grupy. W miejscowościach położonych na północ od głównego grzbietu pasma (Białka, Skawica, Zawoja) w ostatnich latach zwyciężał KW Prawa i Sprawiedliwości, zdobywając ok. 45% poparcia wyborczego. Z kolei KW Platformy Obywatelskiej wśród zamieszkałej na tym terenie ludności otrzymywał niewiele niższe poparcie. Natomiast zupełnie inaczej wyniki kształtowały się w miejscowościach położonych w południowo-wschodniej części pasma (w Osielcu, Bystrej, Sidzinie), w których co prawda również zazwyczaj wygrywał KW PiS, jednakże bardzo wysokim poparciem cieszyły się tam inne, zazwyczaj marginalizowane partie. Podczas ostatnich dwóch wyborów KW PSL otrzymywał na tym obszarze 17–25% poparcia wyborców, a wcześniej takim poparciem cieszył się na badanym terenie KW Ligi Polskich Rodzin, który wygrał wybory w Sidzinie uzyskując 46% poparcia. Z kolei trzeci i czwarty region, tworzą Juszczyń i Zubrzyca Góra, stanowiące strefy przejściowe pomiędzy wcześniej zapre-

zentowanymi regionami. Charakteryzują się one bardzo wysokim poparciem dla Prawa i Sprawiedliwości (zwłaszcza podczas ostatnich dwóch wyborów) oraz zmiennym poparciem dla innych partii, nawiązującym tendencjami do sąsiednich obszarów (ryc. 2, 3, 4, 5).

Ukształtowanie stałego zróżnicowania preferencji wyborczych po przeciwległych stronach głównego grzbietu pasma Polic, pozwala wnioskować o jego wpływie na różnicowanie zachowań wyborczych na tym obszarze. Nie wynika ono jednak z obecnego podziału tego obszaru tą barierą orograficzną, jednak z zaszłości historycznych i panujących w tym regionie uwarunkowaniach środowiskowych. Dzisiejszy obraz rozmieszczenia preferencji wyborczych na tym obszarze wyraźnie koresponduje z postępem osadnictwa na tym terenie, jego przynależnością terytorialną i etnograficzną oraz użytkowaniem terenu.

Ryc. 6. Osadnictwo na badanym obszarze (źródło: opracowanie własne na podstawie Krzywda, 2006)

Fig. 6. Colonization in the study area (source: autor's own work based of Krzywda, 2006)

Rozpatrując zróżnicowanie obecnych preferencji wyborczych należy zwrócić uwagę na przebieg rozwoju osadnictwa na tym terenie oraz na zachodzące później migracje ludności. Zasiedlanie badanego obszaru następowało bowiem z trzech kierunków, a co za tym idzie przez różną etnograficznie ludność (Krzywda 2006). Od północy tworzenie nowych osad postępowało od strony Wadowic i Mucharza, w górę biegu Skawy. W jego wyniku pierwsze osady u podnóża pasma, których zakładanie prowadziło starostwo lanckorońskie powstały w drugiej połowie XIV wieku i na początku XV wieku (Leśniakiewicz 2007). Jednakże w dolinach głównych dopływów Skawy – Skawicy i Bystrzanki – pierwsze osady nie powstawały aż do drugiej połowy XVI wieku. Dopiero wówczas teren ten zasiedlony został przez napływającą ze wschodu ludność wołoską. Z kolei obszar znajdujący się na południowym wschodzie od pasma Polic kolonizowany był w XVI wieku przez ród Jordanów z Zakliczyna (Krzywda 2006). W tym samym czasie zasiedlane były również północno-zachodnie podnóża pasma, a prowadzili je żupani orawscy – Thurzonowie, przy udziale ludności wołoskiej, której towarzyszyli osadnicy polscy (ryc. 6; Broda 1963; Kowalczyk 2002). Z upływem stuleci dochodziło do przemieszczania się ludności pomiędzy tymi regionami, jednak nigdy nie przybrało ono charakteru masowego. Występowało bowiem najczęściej w obrębie poszczególnych wsi, a jedynie w nielicznych przypadkach pomiędzy sąsiednimi miejscowościami. Dopiero w drugiej połowie XX wieku nasiliły się migracje, które w większości przypadków stanowiły napływ ludności na badany teren – głównie do Zawoi – spoza badanego obszaru. To głównie zmiany struktury ludności Zawoi oraz kontakty z przybywającymi tam licznie turystami, pochodzącymi z dużych ośrodków miejskich, mogą odpowiadać za większe poparcie dla Platformy Obywatelskiej, niż ma to miejsce w innych miejscowościach na badanym terenie. Za zmianami, które zaszły w Zawoi przemawia także zdecydowanie najwyższa – podczas każdych wyborów – frekwencja wyborcza, co wskazuje na większą urbanizację tej miejscowości (ryc. 7). Poglądowi temu mogłyby przeczyć wyniki wyborów z 2011 roku, gdy znaczne poparcie w gminie Zawoja, kosztem KW PO, uzyskał KW PJN. Taki rezultat wynikał wówczas jednak z oddania przez wyborców tej gminy licznych głosów na kandydaturę byłego wójta, który startował w wyborach do Sejmu z drugiego miejsca na liście KW PJN.

Już od samego początku osadnictwa wokół pasma Policy zauważalne było wyraźne zróżnicowanie ludności, które pogłębiało się pod wpływem przynależności terytorialnej zasiedlonych ziem. Wsie założone na północy i północnym-wschodzie od głównego grzbietu pasma były własnością królewską i wchodziły w skład starostwa lanckorońskiego. Z kolei własność prywatną stanowiły miejscowości położone w górnym biegu Skawy. Wchodziły one w skład państwa jordanowskiego należącego do rodu Jordanów z Zakliczyna. Wśród nich w analizowanym obszarze znalazł się Osielec. Z kolei zupełnie inny rodowód mają miejscowości znajdujące się u północno-zachodnich stoków pasma, które wchodziły w skład tzw. państwa orawskiego, stanowiły własność żupanów węgierskich sprawujących władzę z Zamku Orawskim

Obwód wyborczy (okręg/obwód) Electoral perimeter (borough/perimeter)		Frekwencja wyborcza (min - max) [%] Election turnout (min - max) [%]			
Białka	12 / 4	39,49 - 50,70			
Juszczyn	12 / 6	43,97 - 51,38			
Osielec	12 / 3	36,17 - 48,69			
Osielec	12 / 4	38,81 - 51,51			
Bystra	12 / 1	39,63 - 50,27			
Bystra	12 / 2	30,79 - 44,62			
Sidzina	12 / 3	41,28 - 49,30			
Sidzina	12 / 4	40,65 - 52,21			
Zubrzyca Górna	14 / 8	33,12 - 39,08			
Zubrzyca Górna	14 / 11	33,14 - 42,03			
Skawica	12 / 1	36,57 - 45,76			
Skawica Sucha Góra	12 / 2	30,41 - 39,56			
Zawoja Przysłop	12 / 3	42,04 - 55,56			
Zawoja Dolna	12 / 4	42,53 - 54,40			
Zawoja Centrum	12 / 5	37,99 - 49,75			
Zawoja Welcza	12 / 6	35,21 - 50,98			
Zawoja Mosorne	12 / 7	42,94 - 50,42			
Zawoja Wilczna	12 / 8	39,92 - 53,90			
Okręg Chrzanów	12	42,11 - 54,73			
Okręg Nowy Targ	14	45,07 - 52,27			
Polska		40,57 - 53,88			

Ryc. 7. Frekwencja wyborcza podczas wyborów parlamentarnych na badanym obszarze w latach 2005–2011 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z stron internetowych: Wybory ... [2005], Wybory ... [2007], Wybory ... [2011], dostęp: 01.11.2013)

Fig. 7. Election turnout in the parliamentary election results in the study area in 2005–2011 (source: autor's own work based on the website: Wybory ... [2005], Wybory ... [2007], Wybory ... [2011])

(ryc. 6). Przez wieki pomiędzy tym regionem, a pozostałą częścią badanego obszaru istniała granica polsko-węgierska, która przez długi czas jej funkcjonowania przebiegała grzbietem pasma Polic, a dalej przez przeł. Bory i Żelaźnicę (Sobczyński 1986). Także ten historyczny podział przynależności własnościowej terenów rozciągających się wokół pasma Polic odzwierciedla zarys regionów o różnych poglądach politycznych.

Z powyżej przedstawionym zróżnicowaniem przestrzennym związane jest także rozmieszczenie grup etnograficznych, do którego w znacznej mierze nawiązuje róż-

nicowanie preferencji wyborczych. W większości miejscowości na badanym obszarze mieszkają Górale Babiogórscy, którzy prócz zasiedlenia północnych miejscowości badanego terenu zamieszkują również w Sidzine (Janicka-Krzywda 2010). W miejscowości tej obserwowane jest z kolei niższe poparcie dla partii agrarystycznych niż w sąsiadujących z nią Bystrej i Osielcu. W miejscowościach tych oraz w dolnej Sidzine zamieszkują Kliszczacy, których podstawą tradycyjnej gospodarki było rolnictwo oraz towarzysząca mu hodowla (Janicka-Krzywda 2001). Cechy te widoczne są w wyraźnie zaznaczającym się poparciu mieszkańców tych wsi dla kandydatów Polskiego Stronnictwa Ludowego. Z kolei m.in. Zubrzycę Górną zamieszkują Górale Orawscy, których cechowała tradycyjna gospodarka oparta na rolnictwie oraz wysokie przywiązanie do religii (Janicka-Krzywda 2011). Z tego może wynikać wysokie poparcie dla Prawa i Sprawiedliwości występujące w Zubrzycy Górnej.

Rolnicze tradycje przetrwały w południowych miejscowościach badanego obszaru do dnia dzisiejszego, zwłaszcza tam, gdzie obserwuje się wyraźnie wyższe poparcie dla ugrupowań agrarystycznych. Świadczy o tym liczba powierzchni użytkowych na tym obszarze i gruntów rolniczych, zwłaszcza w porównaniu z ich udziałem w innych miejscowościach badanego terenu (*Bank ...* 2013).

Podsumowując rozważania dotyczące roli bariery orograficznej – jaką stanowi pasmo Polic – na kształtowanie zachowań wyborczych zamieszkującej wokół niego ludności, można sformułować kilka wniosków. Na podstawie wyników wyborów, które odbyły się w pierwszej dekadzie XXI wieku można stwierdzić, że poglądy polityczne ludności zamieszkującej po obu stronach pasma są zgoła odmienne. Pomimo znacznego poparcia dla partii prawicowych, na całym badanym obszarze, można wyróżnić cztery regiony, zróżnicowane pod względem stopnia poparcia dla tych partii oraz dla innych opcji politycznych. Przebieg granic pomiędzy tymi regionami ściśle nawiązuje do zaszłości historycznych tego regionu, które kierunkowane były przez układ bariery orograficznej jaką jest pasmo Polic. Także jego zróżnicowanie topograficzne silnie wpływało na wykształcenie u jego podnóży różnego typu gospodarowania, co przyczynia się do wyższego poparcia dla partii agrarystycznych w miejscowościach rolniczych.

W wyniku przeprowadzonych analiz nie znalazła natomiast odzwierciedlenia opinia dotycząca licznego udziału w wyborach ludności orawskiej. W Zubrzycy Górnej odnotowywano jedne z najniższych frekwencji na badanym obszarze, które również były sporo niższe od frekwencji wyborczych z obwodu w Nowym Targu, do którego wspomniana miejscowość należy.

Literatura:

Bank Danych Lokalnych, http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks,
dostęp: 1.11.2013.

- Broda J., 1963, Historia osadnictwa w regionie babiogórsko-pilszczańskim, [w:] W. Szafer (red.), *Babiogórski Park Narodowy*, Kraków: BgPN.
- Czerny A. Czerny M., 2006, *Encyklopedia szkolna WSiP. Geografia*, Warszawa: WSiP.
- Franczak P., 2012, Pasma Policy – w cieniu Babiej Góry, *Przyroda Polska*, 4: 30–31.
- Janicka-Krzywda U., 2001, *Kalendarz 2001 / Stowarzyszenie Gmin Babiogórskich*, Kraków: SGB.
- Janicka-Krzywda U., 2010, Górale Babiogórscy jako grupa etnograficzna, [w:] U. Janicka-Krzywda (red.), *Kultura ludowa Górali Babiogórskich*, Kraków: COTG PTTK.
- Janicka-Krzywda U., 2011, Górale Orawscy jako grupa etnograficzna, [w:] U. Janicka-Krzywda (red.), *Kultura ludowa Górali Orawskich*, Kraków: COTG PTTK.
- Kowalczyk E., 2002, Od orawskiej strony, [w:] D. Ptaszycka-Jackowska (red.), *Świąty Babiej Góry*, Zawoja: BgPN.
- Kowalski M., 2000, Geografia wyborcza Polski. Przestrzenne zróżnicowanie zachowań wyborczych polaków w latach 1989–1998, *Geopolitical Studies*, 7: 1–137.
- Krzywda P., 2006, Jak kolonizowano karpacką puszcę. Dzieje osadnictwa, [w:] S. Figiel, U. Janicka-Krzywda, P. Krzywda, W.W. Wiśniewski (red.), *Beskid Żywiecki. Przewodnik*, Pruszków: Rewasz.
- Leśniakiewicz M., 2007, Postępy osadnictwa w dorzeczu górnej Skawy do połowy XVI wieku, *Rocznik Babiogórski*, 9: 69–82.
- Pokrzywnicka M., 2013, Zróżnicowanie zachowań wyborczych mniejszości meksykańskiej we współczesnych Stanach Zjednoczonych Ameryki, [w:] P. Krąż, J. Hibner, J. Koja, J. Balon (red.), *Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii*, Kraków: IGiGP UJ.
- Sobczyński M., 1986, *Kształtowanie się karpackich granic Polski (w X–XX w.)*, Łódź: Zarząd Wojewódzki PTTK, Regionalna pracownia krajoznawcza.
- Wizualizacja wyników wyborów do Sejmu i Senatu RP 2001 r., <http://www.wybory2001.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/M/glowna.html>, dostęp: 1.11.2013.
- Wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzane na dzień: 25 września 2005, <http://www.wybory2005.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/M/index.htm>, dostęp: 1.11.2013.
- Wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzane na dzień 21 października 2007, <http://www.wybory2007.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/M/index.htm>, dostęp: 1.11.2013.
- Wybory 2011 do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, <http://wybory2011.pkw.gov.pl/wsw/pl/000000.html>, dostęp: 1.11.2013.

Summary

Extensive mountain chains commonly appear on all continents. They had created barriers between people what allowed to create nations or ethnic groups. In Europe, the good example of such mountain barrier is the Carpathians Mountains. But, on a smaller scale, separations in ethnic groups also exist. In the Carpathians Mountains such situation takes place around Police chain situated in east part of Beskid Żywiecki. On both sides, due to environmental and historical settlement diversification we can distinguish three ethnic groups. In villages situated on the north, Górale Babiogórscy were emerged. But in the south-east villages- Kliszczach, and in the south-west- Orawianie. These groups differ from each other, inter alia, in political beliefs. On the basis of results of parliamentary election in Poland in years 2001, 2005, 2007 and 2011 we can distinguish 4 regions with different election preferences. Regions on the north with great support for PiS and PO (each obtained 45%). South-west region with strong political support for party supporting agriculture (17–25%). Furthermore, south-west and east regions with strong support for PiS were showed. This diversification can be identify with differences which occur between these ethnic groups. Their way of life and differences in environment in which they live.